

Програм рада Завода за културу војвођанских Русина за 2026. годину

2.1. Информационо - документациони програм

2.1.1. Представљање у иностранству

У оквиру ове ставке се планира представљање издања и пројеката остварених од стране Завода у претходном периоду у Републици Хрватској у сарадњи са Савезом Русина Републике Хрватске из Вуковара. Ово представљање би обухватало промоцију књига и кратак културно-уметнички програм.

2.1.2. Опремање Најстарије русинске куће у Руском Крстуру

Реч је о наставку програма из 2025. године. Пошто су грађевински послови на обнови Најстарије русинске куће у Руском Крстуру завршени, потребно је приступити опремању објекта пре свега са аутентичним намештајем и предметима који ће посетиоцима и истраживачима показати начин на који је у прошлости живела једна русинска сеоска породица. У плану је и пријава на адекватан конкурс Министарства културе, а за ову намену утрошиће се и средства која је за подршку рада Завода наменио Национални савет русинске националне мањине. Руководитељке овог пројекта су др Мирјана Ђекић и Љубица Отић.

2.2. Развојно – истраживачки програм

2.2.1. Фразеолошки речник русинског језика

Завод за културу војвођанских Русина се убрзо после свог оснивања укључио у процес развоја науке о русинском језику и књижевности. Резултати тих активности били су манифестовани кроз издавачку делатност Завода и то преко, између осталог, Русинско-српског речника (2010), Речника русинског народног језика у два тома (2017), Правописа русинског језика са правописним речником (2022), Енглеско-русинског речника (2022) као и бројним објавеним мастер радовима из едиције „Иновације – Владимир Гарјански“. Следећи корак у развоју русинског језика јесте Фразеолошки речник русинског језика проф. др Јулијана Рамача који представља нову фазу у области русинске лингвистике. Овај речник у издању Завода за културу војвођанских Русина би представљао један капиталан подухват.

2.2.2. Историја организовања русинске омладине

Уз пуну подршку укључености младих у културне процесе русинске заједнице у садашњости, Завод за културу војвођанских Русина жели јавности да прикаже и начине на које су се русински студенти и средњошколци од периода између два светска рата па све до почетка друге деценије 21. века организовали и окупљали. Начин приказивања је монографија Ђуре Лаћака на горепоменутој тему коју би Завод објавио.

2.3. Презентација русинске културе

2.3.1. Национални празник Русина

Носилац пројекта Централне прославе Националног празника Русина је Завод који највећим делом и сноси трошкове организације прославе. За ову годину потребно је покрити трошкове организације Централне прославе, која обухвата благодарну литургију у Цркви Христа Спаситеља у Новом Орахову, етно-стола у просторијама КУД „Петро Кузмјак“, реализацију промоције пратеће публикације, те организацију снимања програма из Дома културе у Новом Орахову на РТВ2 и РНС3. Такође је планирано издвојити део средстава за организацију Националног празника који ће се обележавати 2027. године.

2.3.2. Сусрети у Заводу за културу војвођанских Русина

Током 2023. је после отварања нових просторија започета пракса организовања сусрета са значајним појединцима из редова русинске заједнице који су оставили значајан траг у њој и у могућности су да са јавношћу поделе занимљиве животне приче. Осим оваквих сусрета, у 2024. и 2025. години су организоване и вечери посвећене делатности значајних русинских писаца, као и представљања русинског издаваштва. Захваљујући више него солидној посети, донета је одлука да се и у 2026. години такви сусрети организују на редовној бази.

2.4. Програм за сарадњу

2.4.1. Развијање и подстицај креативности и очувања културног идентитета на локалу

Планирана је финансијска подршка културно-уметничким друштвима, организацијама и институцијама, односно оним субјектима у култури који се баве русинском културом, односно програма и пројеката очувања, неговања, презентације и развоја културе и уметности русинске заједнице у Републици Србији. Кроз овај пројекат не само што се подржавају активности, већ се ради и на усавршавању кадрова у институцијама и невладином сектору у области писања пројеката. У оквиру овог пројекта као и

прошлогодишњег пружа се константна подршка у процесу писања пројекта, осмишљавања тема, активности, система евалуације и правдања трошкова, чиме се ти кадрови оспособљавају за писање пројектних предлога и ка другим донаторима. Подршка програмима и пројектима врши се на основу јавног Конкурса који расписује Завод, а средства се расподељују на основу мишљења стручне комисије и Управног одбора Завода.

2.4.2. Репрезентација фестивала "Ружова заградка"

Фестивал Ружова заградка је традиционални фестивал русинских песама компонованих у народном духу, који обogaћује радијску фонотеку и програме Радио НС и Телевизије Војводине новим музичким записима Русина у РС. Завод традиционално подржава од самог оснивања репрезентативни део овог фестивала.

2.4.3. Сарадња са НИУ „Руске слово“ у области издавачке делатности

Партнерски однос Завода за културу војвођанских Русина са Новинско-издавачком установом „Руске слово“ присутан је још од најранијих дана постојања Завода. Издаваштво је област културне делатности која је за русинску заједницу од кључне важности самом чињеницом да постоји већ готово 120 година, али и са бројним резултатима које је издавачка делатност Русина на овим просторима дала на пољу афирмације русинске књижевности, научно-истраживачког рада и образовања, као и видљивости на националној и међународној културној сцени. Из тог разлога сматрамо да је изузетно важно подржати 4 заједничка издавачка пројекта са НИУ „Руске слово“, а то су:

1. Љубомир Међеши – „Modus operandi – руководећи рускословци лично“ („Modus operandi: Руководзаци рускословци особне“)
2. Зборник радова „100-годишњица русинског штампаног новинарства 1924-2024“ („100-рочница руског друкованог новинарства 1924-2024“)
3. „Енциклопедија бачко-сремских Русина“ („Енциклопедија бачванско-сримских Руснацох“) – реч је о дугогодишњем заједничком пројекту Завода и НИУ „Руске слово“ који подразумева формирање редакције, израду плана израде и избор сарадника на будућој енциклопедији.
4. „Јубилеј Рибарског друштва Гргеч Руски Крстур“ („Јувилей Рибарског друштва Коляк Руски Керестур“)

Све наведене публикације од огромног су значаја не само за афирмацију русинске заједнице, него и за мултикултурализам и повећање интересовања научне и интелектуалне јавности за Русине у Србији што јесте и мора бити један од задатака Завода.

